

REKOMENDACIJOS

SU MAISTU BESILIEČIANČIOS MEDŽIAGOS IR GAMINIAI

Vilnius
2015

I. ĮVADAS

Medžiagos ir gaminiai, skirti sąlyčiui su maisto produktais, yra daugybės skirtingų formų ir gali turėti skirtingas funkcijas, kaip pavyzdžiui, vyniojimo ir pakavimo medžiagos, valgomieji stalo įrankiai ir talpyklos, maisto gamtinimo mašinos ir įrenginiai, saugyklos maisto produktų transportavimui, maitinimo buteliukai, taros, rezervuarai ir kt.

Ir visai nesvarbu, kaip konkrečiai vienas ar kitas minėtas gaminytis yra panaudojamas, visi jie, neturi kelti pavojaus žmonių sveikatai, keisti maisto produkto sudėties, bloginti jo juslines (skonį, kvapą) savybes.

Maisto produktuose neturi būti jokių pašalinių medžiagų, kurios potencialiai galėtų kelti pavojų žmonių sveikatai. Deja, medžiagos ir gaminiai, skirti liestis su maistu, ne visada yra pakankamai inertiški, todėl yra svarbu identifikuoti cheminę medžiagą ir jos kiekį, siekiant įvertinti ar laikomasi nustatytų teisės aktų reikalavimų su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų srityje.

Be to, siekiant apsaugoti vartotojų sveikatą, rizikos vertinimas turi būti atliekamas visoms cheminėmis medžiagoms, tiek įdėtomis sąmoningai tiek ir netyčia patekusiomis gamybos proceso metu. Remiantis minėto rizikos vertinimo rezultatais, Europos Komisija, jei reikia, gali imtis teisinių veiksmų dėl vienos ar kitos cheminės medžiagos naudojimo apribojimų ar uždraudimo.

Daugiau informacijos apie medžiagas ir gaminius, skirtus sąlyčiui su maistu produktai, galima rasti Europos Komisijos tinklalapyje, adresu: http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/foodcontact/index_en.htm, įskaitant ir nuorodas į kitus atitinkamus specialiuosius teisės aktus.

II. TEISINIS REGULIAVIMAS

Verslo operatoriams Europos Sąjungos teisė nustato privalomuosius reglamentus, kurie juos turi pritaikyti savo praktikoje. ES reglamentai gali būti bendro pobūdžio, kaip pavyzdžiui, taikomi visoms su maistu besiliečiančioms medžiagoms ir gaminiams arba specialieji, t.y. taikomi tik specialioms (tam tikroms) medžiagų ir gaminių grupėms. Europos Sąjungos teisinė bazė gali būti papildyta šalių nacionalinėmis nuostatomis, jeigu Bendrijos lygiu specialūs reglamentai neegzistuoja.

III. BENDRAS TEISINIS REGULIAVIMAS

Reglamentas (EB) Nr. 1935/2004 yra **Pagrindų reglamentas**, kuris suteikia suderintą teisinį reguliavimą Europos Sąjungoje. Reglamentas (EB) Nr. 1935/2004 apima bendrus saugos ir inertiškumo principus visoms su maistu besiliečiančioms medžiagoms ir gaminiams.

Reglamente (EB) Nr. 1935/2004 yra nurodoma, kad žaliavos ir gaminiai į maisto produktus neišsiskirtų tokių sudedamųjų medžiagų kiekių, kurie galėtų:

- kelti pavojų žmonių sveikatai,
- nepriimtina pakeistų maisto sudėtį arba
- pablogintų jo juslines savybes.

Be kita ko, Pagrindų reglamentas (EB) Nr. 1935/2004 nustato specialias taisykles veikliosioms ir protingosioms medžiagoms ir gaminiams (jie pagal savo konstrukciją nėra inertiški).

Taip pat suteikia įgaliojimus priimti Europos Sąjungos lygiu papildomas priemones tam tikroms medžiagų ir gaminių grupėms (pavyzdžiui, plastikams, metalams ar kt.).

Numato procedūras kaip turi būti vykdomas saugumo įvertinimas cheminėms medžiagoms, kurios naudojamos su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamyboje. Saugumo įvertinimą atlieka Europos maisto saugos tarnyba (angl. EFSA).

Nustato ženklinimo taisykles, įskaitant ir konkrečias nuorodas apie gaminių naudojimą, pavyzdžiui, kavos virimo aparatus, butelis vynui, šaukštas sriubai arba pagal II priede pateiktą simbolį.

Pavyzdys:

12928/30 cm

*Išplauti prieš naudojimą.
Skirta kepti ne aukštesnėje kaip 220 °C*

Keptimo forma

Pavadinimas ir adresas

Pagrindų Reglamente (EB) Nr. 1935/2004 yra nuostata apie atitikties dokumentus ir atsekamumą.

IV. GERA GAMYBOS PRAKTIKA

Geros gamybos praktikos Reglamentu (EB) Nr. 2023/2006 siekiama gamyboje užtikrinti nuolatinę su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų atitiktį jiems taikomiems reikalavimams:

- Svarbu, kad patalpos atitiktų paskirtį ir personalas būtų informuotas apie kritinius gamybos etapus;
- Įdiegta kokybės užtikrinimo ir kokybės kontrolės sistema;
- Tinkamų pradinių žaliavų parinkimas su atitinkamu įvertinimu, kad galutinis produktas būtų saugus ir inertiškas.

V. SPECIALIEJI REIKALAVIMAI

Be bendro teisinio reguliavimo, kai kurios su maistu besiliečiančios medžiagos ir gaminiai – keramika, regeneruota celiuliozė, plastikas (įskaitant perdirbtą plastiką), taip pat veikliosios ir protingosios medžiagos – turi specialųjį reglamentavimą.

Specialusis reglamentavimas yra nustatytas ir kai kurioms pradinėms medžiagoms, kurios yra naudojamos su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamyboje.

Plastikiniai gaminiai turi atitikti **Reglamento (EB) Nr. 10/2011** reikalavimus. Reglamente (EB) Nr. 10/2011 yra aprašomi reikalavimai plastikinių gaminių sudėčiai, įskaitant leidžiamų gamyboje naudoti cheminių medžiagų sąrašą. Sąjungos Sąraše yra priskiriamas tam tikras numeris kiekvienai cheminei medžiagai.

Reglamentas (EB) Nr. 10/2011 nustato pagrindines taisykles, kad įvertinti plastikinių gaminių atitiktį, taip pat apribojimus cheminėms medžiagoms, kurios gali būti naudojamos plastikinių gaminių gamyboje.

Apribojimai apima tam tikras migracijos ribas, kuriomis nurodoma didžiausias cheminės medžiagos leidžiamas kiekis, kuris gali migruoti iš pakuotės į maisto produktą.

Cheminėms medžiagoms, kurios neturi nustatytos konkrečios išskyrimo ribinės vertės, taikoma bendra **60 mg/kg** konkreti išskyrimo ribinė vertė.

Bandymai geriausiai panaudoti turimus išteklius, reiškia, kad plastiko perdirbimas tampa vis populiariesnis. Dėl to **Reglamentas (EB) Nr. 282/2008** nustato pagrindines taisykles perdirbtam plastikui.

Veikliosios su maistu besiliečiančios žaliavos ir gaminiai (toliau – veikliosios žaliavos ir gaminiai) – žaliavos ir gaminiai, skirti prailginti supakuoto maisto saugojimo laiką arba išlaikyti ar pagerinti jo būklę. Jie yra sąmoningai sukurti taip, kad juose būtų sudedamųjų medžiagų, kurios išskirtų medžiagas į supakuotą maistą ar į maistą supančią aplinką arba jas sugertų.

Protingosios su maistu besiliečiančios žaliavos ir gaminiai (toliau – protingosios žaliavos ir gaminiai) – žaliavos ir gaminiai, kurie kontroliuoja supakuoto maisto arba maistą supančios aplinkos būklę.

- Pakuotės su laiko ir temperatūros indikatoriais.

Pavyzdys:

1 pav. Plastikiniai vaisių maišai, kurie pašalina etileno dujas

Siekiant leisti vartotojui nustatyti nevalgomas dalis, veikliosios ir protingosios žaliavos ir gaminiai ar jų dalys ženklina, jeigu gali būti laikomi valgomais: „NEVALGOMA” arba I priede nurodytu simboliu.

SIMBOLIS

VI. GAMINTOJŲ IR (AR) TIEKĖJŲ NOTIFIKAVIMAS

Su maistu besiliečiančių gamintojų ir (ar) tiekėjų notifikavimas yra atliekamas Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nustatyta tvarka.

Su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamintojai ir (ar) tiekėjai turi VMVT raštu, elektroniniu paštu, faksu ar kitomis elektroninėmis priemonėmis pateikti pranešimą apie su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamintoją ir (ar) tiekėją ir duomenis apie gaminamus ir (ar) patiekiamus produktus (2 pav.).

(Pranešimo formos pavyzdys)

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos

(teritorinio padalinio pavadinimas)

**PRANEŠIMAS
APIE SU MAISTU BESILIEČIANČIŲ GAMINIŲ IR MEDŽIAGŲ GAMINTOJĄ IR (AR) TIEKĖJĄ**

(data)

(vieta)

1. Duomenys apie su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamintoją ir (ar) tiekėją (toliau – subjektas) (pažymėti): ☐ Gamintojas ☐ Tiekėjas: ☐ Iš Europos Sąjungos ☐ Ne iš Europos Sąjungos	
2. Subjekto pavadinimas	3. Subjekto telefonas, faksas, el. paštas (jei yra)
4. Subjekto kodas	5. Subjekto elektroninės parduotuvės adresas (jei yra)
6. Subjekto faktinė veiklos vykdymo vieta (gamybės, sandėliavimo ar kt.)	
7. Ekonominės veiklos rūšis (-ys) (pažymėti): ☐ Guminiai gaminiai ir (ar) jų gamyba; ☐ Medienos bei medienos ir kamštienos gaminiai, gaminiai iš šiaudų ir pynimo medžiagų ir (ar) jų gamyba; ☐ Metalinės cisternos, rezervuarai ir talpyklos ir (ar) jų gamyba; ☐ Plastikiniai gaminiai ir (ar) jų gamyba; ☐ Popierius ir popieriaus gaminiai ir (ar) jų gamyba; ☐ Porcelianiniai ir keraminiai gaminiai bei dirbiniai ir (ar) jų gamyba; ☐ Stiklo ir stiklo gaminiai bei dirbiniai ir (ar) jų gamyba; ☐ Tekstilės gaminiai ir (ar) jų gamyba; ☐ Valgomieji įrankiai, kiti įrankiai ir bendrieji metalo dirbiniai ir (ar) jų gamyba; ☐ Kita (rašyti) _____	
8. Papildoma informacija: Produktų grupių asortimentas _____ _____	

2 pav. Pranešimas apie su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų gamintoją ir (ar) tiekėją

VII. ATITIKTIES DEKLARACIJA

Atitikties deklaracija (toliau – AD) – tai dokumentas, kurį tiekėjas pateikia savo klientui prekybos etapais, išskyrus pardavimą galutiniam vartotojui. AD turi du pagrindinius tikslus:

1. ji patvirtina, kad produktas atitinka Plastikų reglamento ir Pagrindų reglamento atitinkamus reikalavimus;
2. ji suteikia atitinkamą informaciją, kurios reikia tam, kad būtų nustatyta arba patikrinta produkto atitiktis atitinkamiems teisės aktams.

Rekomenduojama AD ir tinkamą informaciją pateikti viena ar keliomis ES kalbomis, kurias ir tiekėjas, ir gavėjas galėtų lengvai suprasti.

Išsami atitikties deklaracija yra privaloma pateikti kartu su:

- Plastikiniiais gaminiais;
- Keramikos gaminiais;
- Veiklosiomis ir protingosiomis medžiagomis ir gaminiais;
- Regeneruota celiuliozės plėvele;
- Perdirbto plastiko gaminiais.

AD neprivalo būti pridėta prie prekių ir neturi būti kiekvieną kartą siunčiama gavėjui kartu su pakartotinu tų prekių užsakymu. Tačiau ji turi būti pateikiama gavėjui popierinėje ar elektroninėje laikmenoje, arba, jei taip susitariama su gavėju, parsisiunčiant iš interneto svetainės.

AD turi būti atnaujinama tuo atveju, jei padaromi atitinkami teisės aktų pakeitimai ir (ar) pasikeičia cheminių medžiagų arba medžiagų sudėtis arba grynumas ir tai turi poveikį AD.

Tiekėjas turi pranešti gavėjui apie atnaujinimus.

Atitikties deklaracijos pavyzdys:

ATITIKTIES DEKLARACIJA

*Deklaracija pateiktina su **plastikinių medžiagų ir gaminių**, skirtų liestis su maisto produktais*

Deklaracijos pateikimo data

Šią deklaraciją pateikiančio fizinio ar juridinio asmens vardas, pavardė arba pavadinimas ir visas adresas (įskaitant telefono numerį arba el. pašto adresą)										
Verslo subjekto, kuris gamina ar importuoja plastikines medžiagas ir gaminius, jų gamybos tarpinių stadijų produktus bei chemines medžiagas, skirtas šių medžiagų ir gaminių gamybai, tapatybės patvirtinimas ir adresas										
Medžiagų, gaminių, jų gamybos tarpinių stadijų produktų ar cheminių medžiagų, skirtų šių medžiagų ar gaminių gamybai, tapatybės patvirtinimas	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border-bottom: 1px solid black; padding: 2px;"><i>Cheminės medžiagos pavadinimas</i></td> <td style="border-bottom: 1px solid black; padding: 2px;"><i>SML mg/kg</i></td> <td style="border-bottom: 1px solid black; padding: 2px;"><i>CAS Nr.</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;"><i>Stibio trioksidas</i></td> <td style="padding: 2px;"><i>0,04</i></td> <td style="padding: 2px;"><i>0001309-64-4</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">...</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	<i>Cheminės medžiagos pavadinimas</i>	<i>SML mg/kg</i>	<i>CAS Nr.</i>	<i>Stibio trioksidas</i>	<i>0,04</i>	<i>0001309-64-4</i>	...		
<i>Cheminės medžiagos pavadinimas</i>	<i>SML mg/kg</i>	<i>CAS Nr.</i>								
<i>Stibio trioksidas</i>	<i>0,04</i>	<i>0001309-64-4</i>								
...										
Pridedami dokumentai, kuriais įrodoma, kad plastikinės medžiagos ir gaminiai, skirti liestis su maistu, atitinka Reglamento (EB) Nr. 10/2011 ir Reglamento (EB) Nr. 1935/2004 nustatytus reikalavimus <i>Pvz.: iš tiekėjo gauta atitikties deklaracija, atlikto išskyrimo tyrimo rezultatai, medžiagos sudėtis, medžiagos formulė, cheminių medžiagų toksikologinė informacija ir kt.</i>										
Tinkama informacija dėl naudojamų cheminių medžiagų ar jų skilimo produktų, kuriems taikomi apribojimai ir (ar) specifikacijos pagal Reglamento (EB) Nr. I ar II priedą										
Cheminių medžiagų naudojamų specifikacijų										
<i>Cheminės medžiagos su maistu besiliečiančioje medžiagoje Nr.</i>	<i>Nuorodos numeris</i>	<i>CAS Nr.</i>	<i>Cheminės medžiagos pavadinimas</i>	<i>Apribojimai ir (ar) specifikacijos</i>						
357	13932	0000598-32-3	3-buten-2-olis	<i>Gali būti naudojamas tik kaip komonomeras polimerinio priedo paruošimui</i>						
...										
Laboratorinių tyrimų rezultatai										
<i>Analitės</i>	<i>Rezultatai</i>	<i>Matavimo vienetai</i>								
<i>Formaldehidai</i>	<0,7	<i>mg/kg</i>								
...										
Dvigubos paskirties priedai										
<i>Cheminės medžiagos su maistu besiliečiančioje medžiagoje Nr.</i>	<i>Nuorodos numeris</i>	<i>CAS Nr.</i>	<i>Cheminės medžiagos pavadinimas</i>	<i>E numeris</i>	<i>Maisto priedo pavadinimas</i>					
507	59990	0007647-01-0	druskos rūgštis	E 507	<i>Vandenilio chlorido rūgštis</i>					

Medžiagos ar gaminio naudojimo specifikacijos										
- Su medžiaga ar gaminiu galinčio liestis maisto produkto rūšis ar rūšys <i>Pvz.: Nenaudoti gaminiuose, besiliečiančiuose su riebiais maisto produktais, kuriems yra nustatytas D modelinis tirpalas</i>										
- Apdorojimo laikas ir temperatūra <i>Pvz.: Ilgam laikymui kambario temperatūroje</i>										
- Laikymo liečiantis su maistu reikalavimai <i>Pvz.: Ilgam laikymui kambario temperatūroje</i>										
- Besiliečiančio su maisto produktu paviršiaus ploto ir kiekio, naudojamo nustatyti medžiagos ir gaminio atitiktį, santykis <i>Pvz.: Paviršiaus ir kiekio santykiui neviršijant 6 dm²/kg</i>										
Jei funkcinis barjeras naudojamas daugiasluoksniėje plastiko medžiagoje ar gaminyje, patvirtinimas, kad medžiaga ar gaminyje atitinka Reglamento (EB) Nr. 10/2011 13 straipsnio 2, 3, 4 dalių ar 14 straipsnio 2 ir 3 reikalavimus										
.....										
.....										

Parašas

Atitikties deklaracijos galiojimo laikas

VIII. LABORATORINIAI TYRIMAI

Su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų laboratoriniai tyrimai yra atliekami Nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijoje. Laboratorijos internetinio tinklalapio adresas: <http://www.nvspl.lt/>

Tiriamųjų parametrų parinkimas

Plastikinės medžiagos ir gaminiai	Popierinės, kartoninės medžiagos ir gaminiai	Keramika, stiklas	Medis, silikonas	Metalui
Bendra migracija į įvairias modelines terpes	Švinas	Švinas	Švinas	<u>Įvairiems:</u> Cinkas
Baris	Kadmis	Kadmis	Kadmis	
Kobaltas	Chromas		Chromas	<u>Nerūdijančiam plienui:</u>
Varis	Gyvsidabris		Gyvsidabris	Chromas
Geležis	Polichlorinti bifenilai		Manganas	Nikelis
Litis	Kvapas		Varis	<u>Aliuminio gaminiams:</u>
Manganas	Formaldehidas		Aliuminis	Aliuminis
Cinkas			Cinkas	
Melaminas			Kobaltas	
Bisfenolis A			Nikelis	
Formaldehidas				
Pirminiai aromatiniai aminorai				
Ftalatai				
Kvapas				
Skonis				
Kadmis				
Švinas				
Chromas				
Gyvsidabris				